

- 1) Dnešní datum nám připomíná nejen události před 6 lety, ale také události před 56 lety. Nejde však jen o toto datum; jsou ještě jiná data, která nám připomíná 17. listopad. Jde o skutečnost, že mladí lidé a zejména studenti mají často větší smysl pro významné chvíle než my starší. Studenti a vysoké školy se staly cílem první masivní nacistické represe po německé okupaci a zřízení protektorátu v roce 1939, studenti jediní veřejným průvodem protestovali proti pseudolegálnímu komunistickému puči v únoru 1948, byl to student, kdo se v úzkosti a bezradnosti pokusil dobrovolnou smrtí zburcovat rezignující národ, a byli to zase studenti, kteří demonstrací, připomínající listopad 1939, zahájili široký veřejný odpor proti komunistickému režimu před šesti lety. Ale tím vzpomínání na studenty a dějinná paměť samotných studentů zdaleka nekončí: půjdeme-li do vzdálenější minulosti, můžeme si připomenout studenty na barikádách v roce 1848 nebo ještě hlouběji v minulosti první popravené studenty na počátku husitské revoluce. Jinde v Evropě a dokonce nejenom v Evropě jsou známy podobné zkušenosti. Znamená to, že jsou mladí lidé vůbec a studenti speciálně svobodnější než dospělí a vůbec starší generace? Je tomu opravdu tak, že si svobody váží mnohem víc než my ostatní? Pokud ano, máme pro to nějaké přesvědčivé vysvětlení?
- 2) Slavný, vysoce oceňovaný, ale také zavrhaný a proklínaný židovský filosof, Spinoza, napsal, že svoboda je síla a statečnost ducha (*fortitudo animi*).
- 3) K tomu lze dodat jen malou korekturu: statečnost nesmíme chápat jako vlastnost, výbavu ducha, nýbrž jako jeho činnost, výkon: svoboda není něco, co máme, ale čeho se odvažujeme. (*Objektivismus řeckého původu.*)
- 4) Rozdíl: svoboda od něčeho, svoboda k něčemu - to je často slyšet, a je to pravda. Potřebuje to však správně vyložit.
- 5) Svoboda k něčemu je vlastně otevřenost: svobodný je jen ten, kdo se dovede otevřít někomu (nebo něčemu) a nechá se jím oslovit - a to znamená: dopřeje druhému tu svobodu, aby něco řekl nebo udělal, co má schopnost oslovovat.
- 6) Dopřát svobodu druhému člověku však vždycky znamená držet svou svobodu na uzdě, uložit své svobodě meze. A právě proto je svoboda jako otevřenost pro někoho, pro druhého člověka vždycky zároveň svobodou od toho, co této otevřenosti překáží a brání.
- 7) Nejčastěji brání naší otevřenosti pro druhého právě to, že jsme příliš soustředěni na sebe a také na svou svobodu. Proto patří k naší svobodě pro druhého také svoboda od-, totiž svoboda od sebe, od nás samých.
- 8) Je tato svoboda od sebe, tedy jakýsi odstup od pouhé vlastní subjektivity, jakési sebezapření, bez nebezpečí, že se dostane na nesprávnou kolej? Není: svoboda je odvahou ducha právě proto, že se odvažuje čehosi nebezpečného a že riskuje selhání a prohru. Kde není rizika, tam nemůže jít o pravou svobodu.
- 9) Základní nebezpečím svobody od sebe známe z dob archaických: archetypy a jejich napodobování (*MIMESIS, imitatio*): člověk se děsí budoucnosti a utíká se k tomu, co už zná, co už je tady, a chce se k tomu přimknout, ztotožnit se s pravzorem. Tím se však vyhýbá odpovědnosti a přenáší ji na sám pravzor.
- 10) Hebrejská tradice jako jeden ze sloupů evropanství: vynález antiarchetypů. Abram: jen inspirace, nemůžete jej napodobit do všech detailů ani se s ním ztotožnit. Musíte jít do svého "neznáma". A tím převzít odpovědnost, přestat se schovávat za pravzor.
- 11) Svoboda je proto onou silou či statečností ducha, která mu dovoluje - ba která mu velí - aby převzal odpovědnost, a to nejen za sebe, ale zejména za druhé, a tak za to, co je „pravé“ a „správné“, tedy co je po právu, co je spravedlivé, pravdivé.
- 12) Žijeme v orientovaném světě (x ne v inertním): že je vůbec možný rozdíl mezi pravým a nepravým a že to není náš výmysl ani naše libovůle, znamená: svoboda je vždycky také svobodou před tím, co tuto pravost umožňuje a zakládá.